

szerezője; több regényét megfilmesítettek. (Mh. 1953. szept. 12. O) M mj. *Kisasszony szobalány*, 1938.

Augusztus 24.

— 155 éve, 1868-ban halt meg Costache NEGRUZZI román író, költő, műfordító, népdalgyűjtő és nyelvész. Alecsandri és Kogălniceanu mellett kiemelkedő harcosa volt Moldovában a haladásnak, a nemzeti kultúra megteremtésének. Az irodalomtörténetbe mint a novella, elsősorban a történeti elbeszélés megteremtésével írta be nevét (*Alexandru Lăpușeanu*), de az irodalmi jellemrajzban is értékes alkotott. Figyelme méltók történeti tárgyú versei, akárcsak a szatirikus vígjáték terén tett kísérletei, az irodalmi nyelvvel kapcsolatos írásai. (Sz. 1808)

— 125 éve, 1848-ban Péterváron halt meg Vaszilij P. SZTASZOV, az orosz klasszicista építészet egyik kiemelkedő alakja. Tanulmányait Moszkvában, majd Itáliában, Angliában és Franciaországban végezte. 1808-ban udvari építész lett. Fő műveit Pétervárott alkotta. (Sz. 1769. augusztus 4.) * (OI)

— 125 éve, 1848-ban született Jevgenij A. LANSZERE orosz szobrász. Rövid életpályája alatt több mint négyszáz kisméretű szoborcsoportot készített. Témáit az orosz nép mindennapi életéből, valamint az eposzok és mondák világából merítette. *Trojka*, *Búcsúzó kosák*, *Hősök* stb. (Mh. 1886. április 4.) * (OI)

— 135 éve, 1838-ban Csekén halt meg KÖLCSEY Ferenc költő, közíró, politikus, a reformkor egyik legjelentősebb személyisége, a társadalmi haladás, a közművelődés nagy ösztönzője és jeles

munkása; 1830-tól a Magyar Tudományos Akadémia tagja. (Sz. 1790. augusztus 8. Szódemeter) Szentimrei Jenő: *Ferenc tekintetes úr*. Regény.

Augusztus 25.

— 55 éve, 1918-ban Lawrence-ben született Leonard BERNSTEIN, a jeles amerikai karmester és zeneszerző. Elmélyedő, egyéni hangú tolmácsolásával sok barátot szerez a zenének; nagy szolgálatot tesz a zeneirodalom értékeinek népszerűsítésében. Szerzeményeiben érvényesíti az amerikai zene forrásait, a jazzt, a mexikói táncokat. Színpadhoz kapcsolódó művek mellett program-szimfóniákkal is jelentkezett (*Jeremiás*, *A félelem korszaka*). * (-kő)

— 100 éve, 1873-ban Iași városában született Lucia STURDZA-BULANDRA, a huszadik század legjelentősebb román színésznője. 1898-ban elvégezte a bölcsészeti fakultást; mivel nem tudott tanárként elhelyezkedni, meghallgatásra jelentkezett a Nemzeti Színháznál. Az akkori igazgató, Petre Grădășteanu le is szerződtette, mert úgy látta, hogy ebből a fiatal lányból a színháznak még lehet „valaki”. A Nemzeti színpadán Pailleron *Az első bál* című művében debütált. Az eredmény: bukás, és annak a felismerése, hogy csak böleleleti, filozófiai, nyelvészeti tanulmányok segítségével nehezen lehet bárki is jó színész. Huszonöt éves múlt, amikor a Konzervatóriumba kezdték jární; Aristizza Romanescu tanítványa lett és kitűnően elsajátította a színészmesterség elméletét és gyakorlatát. 1912-ben írta *A színész és a színművészet* című, ma is nagy haszonnal forgatható könyvét a színészi alkotó munka sajátosságairól és a korabeli művészet sok fontos kérdéséről. Egyéniségének alakulására nagy hatást gyakorolt Eleonora Duse, Novelli, Constantin Nottara, Agatha Birsescu játéktípusa. Sokat köszönhet Alexandru Davilának, a Nemzeti Színház jeles igazgatójának, aki a fiatal tehetségek (többek között a Párizsból éppen akkoriban hazatért Tony Bulandrának, a művészno későbbi férjének) művészi kibontakozását is nagyban elősegítette. A két fiatal házassága, majd magántársulatokhoz való szerződése, illetve saját szintársulat alapítása, az országos vendégjáték-körutat sikerei kedvezően befolyásolták életpályájuk alakulását. Mindketten a két világháború közötti színjátszás legérdekesebb, legeredetibb művészegénységéivé váltak (Tony Bulandra mh. 1943-ban). Lucia Sturdza-Bulandra 1947-től az akkor alakult Teatrul Municipal igazgatója lett. Következőes színésznevelői munkájának eredményeként a társulat rövidesen a főváros legjelentősebb együttesévé vált. Játéktípusát a ragyogó intellektusra valló szerepfelépítés, a dikció tökéletes tisztasága, a mozdulatok fennkölt szépsége és eleganciája jellemezte. Élete utolsó éveiben játszott jelentősebb szerepei: Shaw: *Warrené mestersége*,

Giraudoux: *Chailott bolondja*, Jean Sarmant: *Mamouret*, Gorkij: *Vassza Zseleznova*, Cach: *Calafova asszony* címszerepei. Továbbá: a nagymama Lovinescu *A lerombolt jellegrár*, a földbirtokosnő Osztrovszkij *Erdő*, az anya, Tennessee Williams *Üvegfigurák* c. művében. A hajdani Teatrul Municipál — melynek színpadán élete legjelentősebb alakításai megszülettek — az ő nevét viseli. (Mh. 1961. szeptember 19. Bukarest) Lucia Sturdza Bulandra: *Amintiri ... Amintiri ...* 1956. * (G)

— 125 éve, 1848. aug. 25—26: Marx Berlinben a demokratikus mozgalom több vezetőjével tárgyal.

— 15 éve, 1958-ban halt meg Ralph VAUGHAN-WILLIAMS angol zeneszerző. Művészete az angol hagyományokban gyökeredzik. Gyűjtött és feldolgozott angol népzénet. Művei közül fontosabbak programszimfóniái (*London Symphony*, *Pastoral Symphony*, *Sinfonia Antartica*), versenyművei (*Oboaveszeny*, *Concerto grosso*, *Partita* kettős zenekarra), operája (*Az öreg király*), balettje s Arisztophanész *Darazsak* című munkájához írt kísérőzenéje. (Sz. 1872. okt. 12.) * (-kő)

— 125 éve, 1848 Malmö: Fegyverszünet Poroszország és Dánia között. A Schleswig-Holsteinban indult forradalmi mozgalom esúfos kijátszása miatt a fegyverszünet jóváhagyása (szept. 16) után húszezer demokrata tiltakozott Frankfurt környékén, Frankfurtban pedig másnap (18) barikádharcokat vívtak a porosz és osztrák csapatokkal.

— 150 éve, 1823-ban Cérillyben született Marcellin-Gilbert DESBOUTIN francia festő és rézkarcoló. Kompozícióin a 18. századi francia festők, majd később Manet művészi hagyományai fedezhetők fel. (*Mère Zaccane*, *Anyaság*, *Kutyavásár*). Arcképei nagyobb értéket képviselnek: *Leclere festő*, 1876; *Loyson család*, 1880; *Önarckép*, 1891. (Mh. 1902. február 18. Párizs) * (OI)

— 175 éve, 1798: A nagyváradi hivatásos színjátszás megszületése. Ezen a napon kezdték el előadásait a kolozsvári színház tagjai, akik október 3-ig Váradon játszottak, majd november 12-től december 3-ig ismét itt vendég szerepelt. A Fekete Sas nagytermében tartott előadások nagy sikere élesen bizonyította a város polgárságának színházszeretetét. Néhány hónap múlva, 1799 márciusában ismét itt játszottak a kolozsváriak, akik német nyelvű előadásokat is tartottak. Ettől az időponttól kezdve, a múlt században csaknem minden esztendőben voltak színielőadások Váradon. 1814-ben Sándorfi Józsefnek, a színházszerető orvosnak sikerült azután olyan társulatot szerveznie, amely hosszú ideig állandósította a színjátszást. A mecénások segítségével meg is vásárolta a fővárosi Rhédey házat, amelyben 1818-tól játszottak a színészek. A vándorszínészek szába-

